

Een ontgoocheling

Willem Elsschot, 1920

*Naverteld in eenvoudig Nederlands
door Astrid Elbers*

Dit boek heeft het keurmerk Makkelijk Lezen

Over dit boek

Een ontgoocheling is een kort verhaal van de Vlaamse schrijver Willem Elsschot. Het is een droevig verhaal, maar ook wel grappig om te lezen. Dat komt door de bijzondere schrijfstijl van Willem Elsschot.

Het verhaal verscheen eerst in acht afleveringen in een weekblad. In 1921 werd het een boek.

Het hoofdpersonage is De Keizer, een fabrikant van sigaren. Zijn zoon Karelkje heeft een groot hoofd. Daarom denkt De Keizer dat hij slim is. Maar op school doet Karelkje het niet goed. De andere kinderen pesten hem met zijn grote hoofd. Karelkje gaat dan maar allerlei baantjes doen, maar ook dat is geen succes.

Veel dingen die Karelkje meemaakt in het boek, zijn herinneringen van de schrijver toen hij kind was. Ook Elsschot had het moeilijk op school. En hij deed ook allerlei baantjes als loopjongen.

Een ontgoocheling is niet het bekendste boek van Elsschot. Het was wel het favoriete verhaal van de schrijver zelf.

Het gaat over hoe mensen veel verwachten, van het leven en van hun kinderen. Maar heel dikwijls lopen de dingen niet zoals je het hoopt.

1.

De Keizer is fabrikant van sigaren. Hij verdient niet veel geld. Zijn bedrijf is klein. En hij maakt weinig reclame.

De Keizer verkoopt zijn sigaren vooral aan zijn familie: aan zijn broer, schoonbroers en de neven van zijn vrouw. De vereniging *De Blijde Kaartspelers* koopt zijn sigaren ook. Omdat De Keizer daar de voorzitter is. De Keizer gaat vaak wat biertjes drinken op café. De bazen van die cafés kopen zijn sigaren soms ook. Bijvoorbeeld de baas van café *De Volksvriend*. Daar vergaderen *De Blijde Kaartspelers*. Verder is zijn kapper een klant. Tot slot verkoopt hij zijn sigaren aan een tiental vrienden. Zijn vriend meneer Van Tichelen is zijn beste klant. Van Tichelen is slager. Hij woont dicht bij De Keizer.

Eigenlijk verkoopt De Keizer zijn sigaren dus vooral aan vrienden en familie. Dat zijn te weinig klanten. En de meesten roken zijn sigaren alleen uit medelijden. Of omdat ze niet anders durven. Stiekem roken ze ook andere sigaren. Die gooien ze weg wanneer De Keizer plots op bezoek komt. Op een dag neemt mevrouw De Keizer de tram. Ze hoort een gesprek tussen twee mannen. De kleinste man geeft de grootste man een sigaar. De grootste man neemt een trekje. 'Wat een stinkstok!', zegt hij.

‘Het is een sigaar van De Keizer’, antwoordt de kleinste man.

‘Dat dacht ik al’, antwoordt de grootste man.

Mevrouw De Keizer schaamt zich. Als ze thuiskomt, vertelt ze dit aan haar man. Haar man vraagt hoe die twee mannen eruitzien. Het zijn blijkbaar twee leden van *De Blijde Kaartspelers*: Vereecken en Dubois. Dat zijn twee vervelende mensen, vinden veel mensen.

De familie van De Keizer houdt ook niet van zijn sigaren.

‘Ik heb genoeg van jouw rotte sigaren!’, zegt de oudste broer van zijn vrouw op een dag. Daarna steekt hij een sigaar van een ander merk op. ‘Wat een dwaze broer heb jij!’, zegt De Keizer later tegen zijn vrouw. De twee gezinnen hebben daarna een hele tijd geen contact meer.

De sigaren bezorgen De Keizer last. Veel last. Op de duur krijgt hij er een hekel aan. Hij wil zeker niet dat zijn zoon Karelkje later fabrikant van sigaren wordt. Maar wat moet Karelkje dan wel doen? Karelkje heeft een heel groot hoofd. Hij moet dus wel heel slim zijn, denkt De Keizer. Dus moet hij studeren. Maar wat? De Keizer twijfelt eerst tussen dokter, advocaat en notaris. Hij vraagt raad aan spelers van *De Blijde Kaartspelers*. Uiteindelijk kiest hij voor advocaat. Advocaten wonen in mooie huizen.

Ook moeten ze niet te hard werken, denkt hij. Er zijn al te veel dokters. En om notaris te worden, heb je bescherming nodig. Dus advocaat is de beste keuze. Maar dan gebeurt er iets ...

De vrouw van slager Van Tichelen denkt dat haar man ontrouw is.

'Jouw man gaat naar de hoeren', roddelen de buurvrouwen die in de slagerij komen. Op een dag krijgt mevrouw Van Tichelen een kaart in de bus. Op de ene helft staat een vrouw. De vrouw staat aan een fornuis. Naast haar staan kinderen.

Op de andere helft staat een man. De man zit neer en op zijn schoot zitten twee vrouwen. De ene vrouw speelt met zijn snor. De andere vrouw steelt stiekem zijn portefeuille. Onderaan staat een tekstje:

*De vrouw kookt en wast
terwijl de man het geld verbrast.*

Mevrouw Van Tichelen schrikt heel erg. Is het echt waar? Gaat haar man naar de hoeren? Ze wil het zeker weten. Snel gaat ze naar mevrouw De Keizer. Ze toont haar de kaart.

'Kan je zaterdagavond om half tien bij mij in de winkel komen?', vraagt ze. 'Dan kan je het vlees voor zondag al meenemen.'

Meneer Van Tichelen gaat iedere zaterdagavond rond tien uur uit. Mevrouw Van Tichelen wil hem

volgen. Wat gaat hij toch doen? Maar ze wil zo laat 's avonds niet alleen gaan. Daarom vraagt ze aan mevrouw De Keizer om mee te gaan.

Zaterdagavond om half tien komt mevrouw De Keizer de slagerij binnen. Ze heeft Karelkje bij. Die wil niet naar bed.

'Mijn man is zich aan het aankleden', zegt mevrouw Van Tichelen. Een beetje later komt meneer Van Tichelen naar beneden. Hij heeft een mooi pak aan. En hij is fris geschoren.

'Ik ben bang dat het laat wordt op de vergadering, vrouwtje', zegt hij. Hij gaat naar buiten.

Mevrouw Van Tichelen doet snel haar jas aan.

Ze doet het licht uit en vertrekt. De twee vrouwen zien meneer Van Tichelen wandelen. Na een tijdje ontmoet hij een andere man. Hij blijft praten met de man. Dan lopen ze samen verder.

'Hé, dat is papa!', roept Karelkje opeens.

'Maar nee, dat is papa niet', zegt mevrouw De Keizer. Maar dan komen de mannen voorbij een goed verlicht café. Mevrouw De Keizer ziet het nu ook: het is haar man wél.

De mannen wandelen nog tien minuten. Dan blijven ze voor een huis staan. Ze praten nog even en gaan naar binnen. Mevrouw Van Tichelen kijkt goed naar het gebouw. Het zal wel kloppen dat hier hoeren zitten, denkt ze. Dat zie je zo. Voor het raam hangt een zwaar gordijn. Daarachter brandt rood licht.

Boven de ingang hangt een lantaarn. Daarop staat: *Taverne De Rode Loper*. De voordeur staat open. De hal is een beetje donker. Links is er een deur. Daar hangen óók gordijntjes voor. Er schijnt licht door. Dat is zeker de deur naar het café. 'Wat een rare boel', zegt mevrouw De Keizer.

Mevrouw Van Tichelen wil de straat oversteken om beter te kunnen kijken. Op dat moment komt er een Turk naar buiten. Hij draagt een grote stapel tafelkleden en sjaals. Hij wandelt langzaam. Dan ziet hij de vrouwen en Karelkje. Hij neemt een geel tafelkleed en vouwt het open.

'Het kost twaalf euro', zegt hij. Mevrouw Van Tichelen kijkt de andere kant op. Ze wil dat de man weggaat. Mevrouw De Keizer voelt even aan de stof. 'Ik koop het voor twee euro', zegt ze. Ze hoopt dat de man nu weggaat.

Maar de man zegt: 'Goed. U krijgt het voor twee euro.' Hij geeft het tafelkleed aan mevrouw De Keizer. Ze bekijkt het beter. Dat tafelkleed is toch maar een lelijk ding, denkt ze. Maar ze wil geen ruzie met de man. Ze neemt haar portefeuille en betaalt. De Turk bedankt haar en neemt een tweede tafelkleed.

'Zeven euro', zegt hij.

En tegen mevrouw Van Tichelen zegt hij: 'Koop er ook eentje, zoals uw vriendin.'

Maar de vrouwen gaan weg.